

Warszawa, dnia 29 września 2011 r.

RPO-681545-VII-720/11/KM

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Zakładzie Karnym w Trzebini
(wyciąg)**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 24-25 sierpnia 2011 r., do Zakładu Karnego w Trzebini, mieszczącego się przy ul. Słowackiego 70 (zwanego dalej Zakładem, placówką lub jednostką) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji”. W wizytacji wziął udział także pracownik Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Katowicach.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowę z dyrektorem Zakładu;
- obejrzano teren jednostki oraz pomieszczenia we wszystkich oddziałach mieszkalnych, w tym wybrane losowo cele mieszkalne, celę zabezpieczającą, warsztat, pomieszczenia kuchni, stołówkę, salę widzeń, ambulatorium z izbą chorych oraz tzw. centrum kulturalno – oświatowe;

- przeprowadzono na osobności oraz w celach mieszkalnych rozmowy z losowo wybranymi osadzonymi;
- zapoznano się z protokołem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chrzanowie z kontroli stołówki przy Zakładzie Karnym w Trzebini, przeprowadzonej w dniu 2 marca 2011 r.

Zebrane podczas czynności informacje, pracownicy KMP doprecyzowali podczas spotkania z dyrektorem oraz wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji przeanalizowano „Porządek wewnętrzny Zakładu” (Zarządzenie nr 89/2010 Dyrektora Zakładu Karnego w Trzebini z dnia 27 grudnia 2010 r. w sprawie obowiązującego porządku wewnętrznego oraz Zarządzenie nr 12/2011 zmieniające zarządzenie nr 89/2010), „Ocenę atmosfery wychowawczej w Zakładzie Karnym w Trzebini w 2010 r.” oraz protokół Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chrzanowie z kontroli ZOZ Zakładu Karnego w Trzebini, przeprowadzonej w dniu 25 maja 2011 r.

2. Warunki bytowe

Zakład Karny w Trzebini jest jednostką przeznaczoną dla skazanych odbywających karę po raz pierwszy, w warunkach zakładu typu otwartego i półotwartego, w systemie zwykłym i programowanego oddziaływania oraz skazanych młodocianych odbywających karę w warunkach zakładu typu otwartego i półotwartego w systemie programowanego oddziaływania.

Osadzeni w wizytowanej jednostce zakwaterowani są w dwóch pawilonach mieszkalnych o łącznej pojemności 308 miejsc. W dniu 24 sierpnia 2011 r. w jednostce przebywało 305 osadzonych, w tym: 303 skazanych oraz 2 ukaranych. Zaludnienie kształtowało się więc na poziomie 99 %.

Poza pawilonami mieszkalnymi na terenie jednostki zlokalizowane są 2 budynki administracyjne oraz 2 budynki gospodarcze.

Osadzeni rozmieszczeni są w 61 celach. W Zakładzie przeważają cele pięcioosobowe (53), ponadto skazani zakwaterowani są w celach 2 i 11 – osobowych (odpowiednio 5 i 3 cele). Stan cel jest zróżnicowany, ale generalnie można ocenić go jako dobry. Ich najwyższy standard jest w pawilonie B. W dniu

wizytacji jedna z cel pawilonu A była remontowana przez osadzonych w ich własnym zakresie, w ramach przyuczenia do zawodu.

W żadnej z wizytowanych cel nie stwierdzono braków w wyposażeniu w przedmioty służące do utrzymania higieny osobistej i czystości w celi (miski, lustra, szczotki zmiotki, śmietniczki). Jednakże, w wielu z nich nie było stołów i taboretów odpowiednio do liczby zakwaterowanych osób. Jak wyjaśnił dyrektor jednostki, sytuacja ta spowodowana jest tym, iż osadzeni cały dzień spędzają poza celą, na boisku, zaś posiłki spożywają w stołówce, w związku z czym nie ma potrzeby dostosowania liczby taboretów do liczby osadzonych. Jednakże, zgodnie z załącznikiem nr 3 do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 186, poz. 1820 ze zm.), każdy z osadzonych przebywających w celi mieszkalnej powinien mieć do dyspozycji jeden taboret więzienny.

Meble znajdujące się na wyposażeniu cel pawilonu A są w dużym stopniu wyeksploatowane i nadają się do wymiany. Dyrektor placówki wyjaśnił, iż szafki pochodzą z lat 70-tych XX wieku, jednakże zła sytuacja finansowa jednostki uniemożliwia zakup nowych mebli. Krajowy Mechanizm Prewencji przypomina jednak, że zgodnie z wymienionym wyżej załącznikiem do rozporządzenia, okres używalności szafki więziennej wynosi 6 lat.

Większość łóżek to łóżka piętrowe, typu koszarowego, nie posiadające drabinek ani zabezpieczeń przed upadkiem. Tylko niektóre cele w pawilonie B wyposażone zostały w nowe łóżka, spełniające aktualne normy bezpieczeństwa. **KMP stoi na stanowisku, iż brak odpowiednich zabezpieczeń może przyczynić się do upadku i spowodować ewentualne uszkodzenia ciała korzystających z nich osadzonych.** Stan materacy, koców oraz poduszek nie wzbudził zastrzeżeń wizytujących. W każdej z wizytowanych cel panował ład i porządek.

Wielkość okien umożliwia właściwe oświetlenie cel, wystarczające do czytania i pisania. Oświetlenie sztuczne działa sprawnie. Zainstalowane gniazda elektryczne umożliwiają osadzonym korzystanie w celach z odbiorników telewizyjnych.

W pawilonach mieszkalnych wydzielono kąciki gastronomiczne, przeznaczone do gotowania wody. W związku z tym w Zakładzie obowiązuje zakaz używania grzałek i czajników bezprzewodowych w celach mieszkalnych. Ponadto, osadzeni przebywający w warunkach zakładu otwartego mają do dyspozycji zamykane na kłódkę lodówki, do których klucze posiada oddziały.

Na każdym piętrze pawilonów mieszkalnych znajdują się węzły sanitarne wyposażone w kabiny prysznicowe, umywalki, pisuary i kabiny w-c. Kabiny prysznicowe nie zostały wyposażone w zasłony zapewniające osadzonym poczucie intymności podczas kąpieli. Pomieszczenia wszystkich łazienek w jednostce wyglądają estetycznie, jednakże w sanitariacie zorganizowanym na piętrze pawilonu B, w związku z przeciekającym dachem, widoczne są ślady wilgoci. Kąpiel osadzonych odbywa się zgodnie z grafikiem.

W związku z zakazem używania wyrobów tytoniowych w celach mieszkalnych, w każdym pawilonie wydzielono zamykane pomieszczenie palarni, z odpowiednią wentylacją oraz otwieranymi oknami.

Osadzeni spożywają posiłki w stołówce, która jest przestronna i czysta, z wystarczającą liczbą stolików i krzeseł. Są one stare, zniszczone, wymagające wymiany. Pomieszczenia kuchni wyposażone są w niezbędny sprzęt do przechowania, przygotowania i podawania odpowiednich posiłków. Wszystkie spełniają normy HACCP. W dniu wizytacji przygotowywano posiłki według normy podstawowej, a także diety lekkostrawnej (11). Dyrektor zakładu poinformował wizytujących, że trudno jest zapewnić osadzonym wartościowe i sycące posiłki ze względu na nieruchomą, mimo wzrostu cen żywności, stawkę żywieniową (4,5 zł).

Z uwagi na charakter jednostki nie przeprowadza się spacerów w formie zorganizowanej. Pawilony mieszkalne otwarte są w porze dziennej i na wyznaczonym terenie dozwolony jest swobodny ruch skazanych. Jednakże osadzonych obowiązuje zakaz przebywania w pawilonie, w którym nie zostali zakwaterowani. Zakaz ten wynika z przeznaczenia pawilonu A dla skazanych odbywających karę w warunkach zakładu półotwartego, zaś pawilonu B – otwartego.

W jednostce funkcjonuje kantyna, która czynna jest w soboty i niedziele (dni udzielania widzeń). W związku z tym, iż podczas dokonywania czynności wizytacyjnych kantyna była zamknięta, wizytujący nie mieli możliwości zapoznania się z jej asortymentem oraz obowiązującymi cenami.

Osadzeni, z którymi rozmawiano, bardzo dobrze ocenili warunki bytowe panujące w jednostce. Pojedyncze uwagi dotyczyły zbyt rzadkiego – jeden raz w tygodniu – korzystania z łaźni, złego stanu mebli na wyposażeniu cel oraz małej ilości otrzymywanego jedzenia.

W Zakładzie nie ma celi dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Z informacji udzielonej w tym zakresie przez dyrektora Zakładu, w przypadku gdy osadzony wymaga umieszczenia w tego rodzaju celi, jest on kierowany do Zakładu Karnego w Nowej Hucie, który posiada odpowiednie warunki dla osób z niepełnosprawnością. W opinii Krajowego Mechanizmu Prewencji stosowaną w wizytowanej jednostce praktykę należy uznać za zgodną z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, który w sprawie Vincent przeciwko Francji (6253/03) uznał, że osadzenie osoby niepełnosprawnej w więzieniu, gdzie nie może ona poruszać się, w szczególności, opuścić celi samodzielnie, jest „poniżającym traktowaniem” w rozumieniu art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

3. Personel

W oddziale penitencjarnym zatrudnionych jest 10 osób: kierownik, psycholog, 6 wychowawców, 1 wychowawca ds. postpenitencjarnych oraz pracownik ds. NEO-net. Średnia liczba osadzonych znajdujących się pod opieką wychowawcy to 63. Jak wynika z informacji uzyskanej od dyrektora, przekształcenie Zakładu w oddział penitencjarny spowodowało braki kadrowe. Zmniejszenie stanu etatowego o 4,5 etatu oraz nadmiar pracy biurowej powoduje realizację nałożonych zadań kosztem rosnących nadgodzin. Również psycholog zgłosił wizytującym potrzebę dodatkowego etatu, aby móc w pełni realizować powierzone mu zadania i programy.

KMP przypomina, że - zgodnie ze stanowiskiem Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) - w przypadku niewystarczającej liczby personelu może okazać się niezbędna praca w godzinach nadliczbowych, w celu utrzymania podstawowego poziomu bezpieczeństwa i systemu zaopatrzenia na terenie zakładu karnego. Taki stan rzeczy może łatwo doprowadzić do wysokiego poziomu stresu wśród personelu i jego przedwczesnego „wypalenia”, co może wzmóc napięcie obecne w każdym zakładzie karnym” (Fragment § 26 Jedenastego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf. (2001) 16]).
W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, niezbędne jest rozważenie możliwości zapewnienia drugiego etatu psychologa.

4. Traktowanie przez personel kontrolowanego Zakładu

Oceny osadzonych dotyczące traktowania przez funkcjonariuszy były pozytywne. Rozmówcy odpowiedzieli przecząco na pytanie, czy funkcjonariusze Służby Więziennej naruszyli ich nietykalność osobistą lub niewłaściwie potraktowali. Nie byli też świadkami takich niedozwolonych zachowań wobec innych osadzonych. Wysoko została oceniona również praca psychologa. Pojedyncze uwagi dotyczyły wychowawców. Sformułowane przez rozmówców zarzuty dotyczyły ich obojętnej postawy wobec osadzonych. Podkreślić jednak należy, że znaczna część rozmówców bardzo pozytywnie wypowiadała się o pracy wychowawców oddziałów.

Niewątpliwie na pozytywną atmosferę w jednostce wpływa wiele czynników, nie tylko charakter Zakładu. **Krajowy Mechanizm Prewencji uważa, iż najważniejszym z nich jest przychylny stosunek funkcjonariuszy do więźniów oraz wzajemne traktowanie się z szacunkiem.**

Zakład dysponuje jedną celą zabezpieczającą, wyposażoną zgodnie z obowiązującymi przepisami. W latach 2010 – 2011, podobnie jak w latach ubiegłych, nie stosowano środków przymusu bezpośredniego.

Według informacji przekazanych przez dyrektora jednostki, w zakładzie nie przebywają osadzeni deklarujący swoją przynależność do podkultury więziennej.

W roku 2010 w Zakładzie miało miejsce 6 zdarzeń nadzwyczajnych, w tym 4 przypadki ujawnienia przedmiotów niedozwolonych oraz 2 przypadki pobicia. W roku 2011 na terenie Zakładu miało miejsce 1 wydarzenie nadzwyczajne z udziałem osadzonego: ujawnienie przedmiotu niedozwolonego.

Obecnie toczy się 1 postępowanie cywilne przeciwko jednostce w związku z wypadkiem na boisku zakładu w listopadzie 2000 r.

W 2010 r. do jednostki wpłynęło 13 skarg, zaś w roku bieżącym – 8. W większości dotyczyły one decyzji komisji penitencjarnej oraz kar dyscyplinarnych. Nie odnotowano skarg dotyczących niewłaściwego traktowania osób pozbawionych wolności.

5. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osadzonych w jednostce jest Porządek wewnętrzny: Zarządzenie nr 89/2010 Dyrektora Zakładu Karnego w Trzebini z dnia 27 grudnia 2010 r. w sprawie obowiązującego porządku wewnętrznego oraz Zarządzenie nr 12/2011 zmieniające zarządzenie nr 89/2010. W wizytowanych celach mieszkalnych znajdował się tekst Porządku.

Podczas oglądu pomieszczeń stwierdzono, że w bibliotece nie ma egzemplarzy Kodeksu karnego wykonawczego ani innych aktów prawnych, a także „Informatorów dla cudzoziemców” (zbiór praw i obowiązków przygotowanych w oparciu o Kodeks karny wykonawczy, rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. *w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności* i rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. *w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania*) w języku angielskim, francuskim, niemieckim, rosyjskim i arabskim. **Zdaniem Mechanizmu, we wszystkich miejscach detencji winny znajdować się, przetłumaczone na podstawowe języki, prawa i obowiązki osób zatrzymanych lub uwięzionych i być udostępniane przebywającym w nich cudzoziemcom.** Europejskie Reguły Więzienne [Zalecenia Rec. (2006)2] stanowią, iż *w momencie przyjęcia i tak często jak jest to potrzebne również później, wszyscy więźniowie są informowani*

pisemnie i ustnie w języku, który rozumieją o przepisach, regulujących dyscyplinę więzienną oraz o ich prawach i obowiązkach w zakładzie karnym (Reguła 30.1.). Ponadto, Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu podkreśla, iż „Prawa osób pozbawionych wolności nie mają wielkiej wartości, jeżeli osoby zainteresowane nie są świadome, iż przysługują im takie prawa” (§ 44 Dwunastego Raportu generalnego CPT, [CPT/Inf. (2002)15]).

W związku z powyższym, Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca, ażeby uzupełnić zbiory biblioteki o aktualne egzemplarze Kodeksu karnego wykonawczego oraz „Informatory dla cudzoziemców”, które dostępne są również na stronie internetowej Służby Więziennej (<http://www.sw.gov.pl/pl/rzecznik-prasowy/informator-dla-cudzoziemcow/>).

Ponadto, na znajdujących się na korytarzach oddziałów mieszkalnych tablicach nie umieszczono adresów instytucji, do których osadzeni mogą się zwrócić w razie potrzeby. **W opinii wizytujących skazani powinni mieć stały dostęp do adresów m.in. Sądu Okręgowego, Rzecznika Praw Obywatelskich, jak również Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.**

Wśród osadzonych nie jest upowszechniana wiedza na temat rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i ich skutków. **W ocenie przedstawicieli KMP, informowanie o orzecznictwie wskazanych wyżej Trybunałów, mogłoby odbywać się za pomocą audycji emitowanej w radiowęźle.**

6. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Na terenie Zakładu znajdują się trzy samoinkasujące aparaty telefoniczne, z których skazani mogą korzystać od zakończenia apelu porannego do rozpoczęcia apelu wieczornego. Czas rozmowy nie może być dłuższy niż pięć minut, chyba że nie ma osób oczekujących w kolejce do skorzystania z aparatu.

Skazani realizują widzenia w sali widzeń wyposażonej w stoliki i krzesła, w miarę potrzeby powiększonej o pomieszczenie świetlicy. Widzenia odbywają się w soboty i inne dni ustawowo wolne od pracy w godzinach 08:00 do 17:00, zaś

w niedziele i święta od godziny 08:00 do 16:00. Na widzenie w innym terminie wymagana jest każdorazowo zgoda dyrektora. W czasie widzenia osadzonym zezwala się na spożywanie artykułów żywnościowych i napojów zakupionych w bufecie na terenie Zakładu, które następnie mogą zabrać ze sobą do celi. Spotkania z adwokatem odbywają się zaś na terenie budynku administracji. Jednostka nie dysponuje pomieszczeniem do udzielania widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej. **Brak w jednostce pomieszczenia do realizacji przewidzianej w art. 138 § 1 pkt. 3 Kodeksu karnego wykonawczego nagrody uniemożliwia w praktyce udzielenie wspomnianej nagrody, nawet w przypadku spełniania przez osadzonych warunków do jej przyznania.** W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji należy więc zorganizować na terenie Zakładu odpowiednio wyposażone pomieszczenie do udzielania widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej.

Rozmówcy nie zgłaszali uwag w zakresie korespondencji, widzeń oraz możliwości wykonywania rozmów telefonicznych.

7. Prawo do ochrony zdrowia

Podstawową opiekę medyczną zapewnia kierownik ZOZ, lekarz pierwszego kontaktu, stomatolog oraz dwie pielęgniarki. Ponadto, w razie potrzeby wykonywane są konsultacje specjalistyczne w Szpitalu Aresztu Śledczego w Krakowie oraz w pozawięziennych placówkach Służby Zdrowia.

Ambulatorium usytuowane jest w budynku gospodarczym. W pomieszczeniu wydzielono: poczekalnię (w której wywieszono „Kartę Praw Pacjenta”, dostosowaną dla osób przebywających w warunkach izolacji penitencjarnej), gabinet pielęgniarki, gabinet lekarski, gabinet stomatologa oraz 4-osobową izbę chorych. Wizytującym przedstawiono plan remontu izby.

Godziny pracy ambulatorium podane zostały w Porządku wewnętrznym Zakładu.

Z informacji udzielonej przez pielęgniarkę wynika, że w jednostce nie jest realizowana profilaktyczna opieka zdrowotna. Zgodnie z jej wyjaśnieniami, skazani kierowani do wizytowanego Zakładu, zostają wcześniej odpowiednio

przebadani w jednostkach penitencjarnych. Należy przy tym zauważyć, że zgodnie ze standardami Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu „*zadania opieki zdrowotnej w zakładzie karnym nie powinny ograniczać się do leczenia pacjentów z dolegliwościami. Opiece zdrowotnej powinno się także powierzyć obowiązki w zakresie medycyny społecznej i profilaktycznej*” (§ 52 Trzeciego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf. (93) 12]). **Zdaniem Krajowego Mechanizmu Prewencji wszystkie osoby pozbawione wolności powinni być objęci profilaktyczną opieką zdrowotną.**

Skazani, z którymi rozmawiano, nie mieli uwag do realizowanej w jednostce opieki medycznej.

8. Oddziaływania kulturalno – oświatowe i sportowe

W budynku tzw. centrum kulturalno – oświatowym do dyspozycji skazanych wydzielono salę do gry w ping – ponga, bibliotekę, salę komputerową oraz plastyczną. Poza tym w budynku gospodarczym znajduje się pomieszczenie świetlicy.

Biblioteka posiada ok. 2 tys. woluminów, które można wypożyczać w poniedziałki, środy, piątki. Jednakże skazani, z którymi rozmawiano skarżyli się, iż rzadko kiedy jest ona otwarta w podanych w Porządku wewnętrznym godzinach. Wskazali również na brak prasy.

W sali komputerowej organizowane są kursy z obsługi programów komputerowych, których w 2011 r. (do dnia wizytacji) odbyło się 7.

W jednostce funkcjonuje radiowęzeł. Emituje on programy radiowe stacji ogólnopolskich oraz audycje własne o zróżnicowanej tematyce, w tym konkursy, pogadanki tematyczne, recenzje książek. Skazani ponadto mają do dyspozycji salę telewizyjną, z której mogą korzystać od godziny 9⁰⁰.

W związku ze swobodnym ruchem osadzonych po terenie jednostki, skazani mają możliwość całodziennego pobytu na świeżym powietrzu i korzystania z: niewymiarowego boiska do piki siatkowej, kosza do koszykówki oraz niewymiarowego boiska do piłki nożnej. Nieutwardzona powierzchnia tego

ostatniego w dniu wizytacji była w remoncie. Docelowo planowane jest ułożenie na niej murawy.

W ramach imprez kulturalno – oświatowych podejmowano działania zarówno zakładowe, lokalne i ogólnopolskie. Organizowane były konkursy, zawody, wystawy, prelekcje, koncerty, wyjścia do kina oraz wycieczki. Jednakże podczas dokonywania oglądu jednostki, przedstawiciele Mechanizmu zwrócili uwagę, że skazani, którzy nie biorą udziału w zajęciach sportowych głównie spędzają czas w celach lub siedząc na ławkach pomiędzy pawilonami. Zgodnie z wyjaśnieniami dyrektora, osadzonym oferuje się przede wszystkim możliwość udziału w zajęciach sportowych. Nie są realizowane codzienne zajęcia innego rodzaju (specjalistyczne oddziaływania resocjalizacyjne). **Krajowy Mechanizm Prewencji przypomina, że** *„do podstawowych zadań Służby Więziennej należy prowadzenie oddziaływań penitencjarnych i resocjalizacyjnych wobec osób skazanych na karę pozbawienia wolności, przede wszystkim przez organizowanie pracy sprzyjającej zdobywaniu kwalifikacji zawodowych, nauczania, zajęć kulturalno-oświatowych, zajęć z zakresu kultury fizycznej i sportu oraz specjalistycznych oddziaływań terapeutycznych”* (art. 2 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, Dz.U. z 2010 r. Nr 79, poz. 523 ze zm.). Ponadto, zgodnie ze stanowiskiem Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu *„Kluczowe znaczenie dla dobrego samopoczucia osadzonych ma odpowiedni program ich aktywności (praca, nauka, sport, itd.). Odnosi się to do wszystkich ośrodków pozbawienia wolności, zarówno do zakładów karnych, jak i aresztów śledczych”*. (§ 47 Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3]). **W związku z powyższym, w ocenie KMP należy poszerzyć ofertę oddziaływań penitencjarnych.**

Osoby pozbawione wolności wskazały podczas rozmów, iż w związku z wypadkiem na boisku do piłki nożnej oraz toczącym się przeciwko zakładowi postępowaniem odszkodowawczym, wychowawcy niechętnie i bardzo rzadko pozwalają skazanym na jego użytkowanie. Ponadto, rozmówcy skarżyli się na zlikwidowanie przez administrację jednostki siłowni oraz obowiązujący zakaz wykonywania ćwiczeń siłowych. Dyrektor Zakładu wyjaśnił wizytującemu, iż siłownia

została zamknięta w 2006 r. z powodu niewłaściwego zachowania skazanych z niej korzystających, zaś zakaz ćwiczeń siłowych obowiązuje wyłącznie w celach mieszkalnych, nie na świeżym powietrzu. Jednakże, wizytujący nie zaobserwowali na terenie przed pawilonami urządzeń, z których zainteresowani tego typu ćwiczeniami skazani mogli by korzystać. Zaś zgodnie z Regułą 21 Wzorcowych reguł minimum postępowania więźniami [Nowy Jork 1984] *„Każdy więzień, który nie wykonuje pracy na zewnątrz, powinien mieć możliwość stosownych zajęć na świeżym powietrzu przynajmniej przez godzinę dziennie, jeżeli pozwalają na to warunki pogodowe. Więźniowie w młodym wieku, a także pozostali osadzeni, których wiek i stan fizyczny na to pozwala, powinni w czasie tych zajęć móc ćwiczyć fizycznie oraz wypoczywać. W tym celu należy zapewnić stosowne urządzenia i wyposażenie”*. Dyrektor jednostki zadeklarował zapewnienie odpowiedniego sprzętu do ćwiczeń na świeżym powietrzu.

9.   Zatrudnienie

W czasie wizytacji nieodpłatną pracę wykonywało 74 osadzonych – przy pracach publicznych oraz 20 na rzecz Zakładu. Ponadto, odpłatnie na zewnątrz zakładu zatrudnionych było 23 skazanych, zaś 13 – na terenie jednostki.

Dyrektor jednostki poinformował wizytujących, że skazani mieli bardzo duży wkład we wzmocnienia wałów przeciwpowodziowych na Wiśle podczas powodzi na terenie powiatu chrzanowskiego w 2010 r.

Osadzeni zatrudnieni z którymi przeprowadzono rozmowy nie zgłaszali uwag dotyczących pracy.

10. Prawo do praktyk religijnych

Opiekę duszpasterską w Zakładzie sprawuje kapelan katolicki. Msze święte odbywają się w odpowiednio przygotowanej do tego celu świetlicy.

Ponadto, w jednostce działalność prowadzi Kościół Adwentystów Dnia Siódmego.

11. Rekomendacje

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje:

1. poszerzenie oferty oddziaływań penitencjarnych;
2. objęcie osób pozbawionych wolności profilaktyczną opieką medyczną;
3. uzupełnienie zbiorów biblioteki w aktualne egzemplarze Kodeksu karnego wykonawczego oraz „Informatory dla cudzoziemców”;
4. zapewnienie stosownych urządzeń do ćwiczeń fizycznych na świeżym powietrzu;
5. wyposażenie łóżek piętrowych w drabinki i zabezpieczenia lub dokonanie wymiany łóżek na inne, o konstrukcji gwarantującej bezpieczeństwo osadzonych;
6. rozważenie możliwości zapewnienia drugiego etatu psychologa;
7. przeprowadzenie remontu w łazience pawilonu B, w celu wyeliminowania wilgoci;
8. wyposażenie kabin prysznicowych w zasłony zapewniające poczucie intymności kąpiącym się;
9. dostosowanie liczby taboretów w celach mieszkalnych do liczby zakwaterowanych skazanych,;
10. wymianę mebli znajdujących się na wyposażeniu cel mieszkalnych pawilonu B;
11. odnowienie lub wymianę taboretów znajdujących się na wyposażeniu stołówki;
12. umieszczenie w widocznym miejscu, na korytarzach oddziałów adresów instytucji, które zajmują się ochroną praw osób pozbawionych wolności;
13. informowanie osadzonych, np. w ramach zajęć kulturalno – oświatowych bądź za pomocą radiowęzła, o prawnych i praktycznych skutkach wyroków Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach, które bezpośrednio dotyczą osób osadzonych;

14. rozważenie możliwości zorganizowania pomieszczenia do odbywania widzenia, bez osoby dozorującej.

Zasadne jest też wsparcie finansowe wizytowanej placówki, w przeprowadzeniu niezbędnej wymiany sprzętu kwaterunkowego.